

Generalforsamling i Odense Lærerforening den 20. august 2020

Mundtlig beretning af Anne-Mette Kæseler Jensen

Vi lever i et land med høj grad af solidaritet, tillid, tolerance og tryghed

Det er sådanne værdier, der bærer vores demokrati, men det er ikke selvfølgeligheder, det er ikke egenskaber, vi er født med. Og her kommer folkeskolen ind. Folkeskolen er et spejl af det samfund, vi lever i, og samfundet er et spejl af den folkeskole, vi vælger. Folkeskolelovens formål beskriver det så fint: *"Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati."* Folkeskolen er vores vigtigste kulturbærende institution. Christen Kold skrev: *"I skolen skal man træde varsomt, for der bliver mennesker til."* Det er i folkeskolen, at vi har mulighed for at mødes på tværs af skel, hvor direktørens datter kan møde den ufaglærtes søn. Folkeskolen skal vi værne om.

Når vi skal se ind i årtiet, der ligger forude, bliver et af de helt afgørende temaer at kæmpe for folkeskolens overlevelse i Danmark. Udviklingen viser, at flere og flere går i fri- og privatskoler – og ventelisterne er lange. I Odense har vi områder, hvor omkring 50 % vælger den lokale folkeskole fra – i gennemsnit er vi nu over 20 %, der vælger folkeskolen fra i Odense. Dvs. ca. hver 5. elev – et meget højt tal!

Fri- og privatskoler har altid været en del af vores skolesystem – men det skal være et tilvalg for de få og ikke et fravalg af folkeskolen. Langt de fleste skal vælge folkeskolen – ellers er det ikke "folkets"-skole. Hvis folkeskolen i Danmark bliver en skole for "resten", for dem der er tilbage, for dem der ikke havde andet valg. Hvis de fleste går i skoler, der grupperer vores børn – de musiske, de mest intelligente, de naturvidenskabelige, de praktiske osv., så vil vi få et helt andet samfund, hvor vi i langt højere grad helt fra start, har været sammen med dem, vi ligner.

Et samfund med "dem og os" vil blive en langt højere risiko i Danmark.

Som lærere er vi en vigtig stemme i debatten om folkeskolen

På sidste års generalforsamling holdt Alexander von Oettingen oplæg om Danmarks Lærerforenings arbejde med folkeskoleidealet. I 2019 blev det endelig vedtaget. Nu skal det ud og leve. Som lærere kan vi bruge folkeskoleidealet som en vej til at tale folkeskolens fremtid. I Odense Lærerforening vil vi tage udgangspunkt i folkeskoleidealet bl.a. på et medlemsmøde i slutningen af i år og på møder med politikerne.

Vi vil blandt andet på den baggrund tage hul på en ny, bred debat om folkeskolens indhold og rammer. Praktikere, forskere og politikere sammen. Ikke mindst fordi den underfinansierede folkeskolereform - med den fem år lange og 75-mio. kr. dyre følgeforskning har vist, at eleverne hverken bliver dygtigere eller trives bedre, selv om det var reformens klare mål. Noget er gået galt - og vi har en ide om, hvad det er, og hvordan vi kan komme op på sporet igen.

Det har vi også lokalt i Odense, og både centralt og lokalt vil vi tage nogle af de gode erfaringer fra tiden med nødundervisning under coronaen med i den videre debat om folkeskolen. Det er bl.a. den kortere skoledag med færre elever pr. lærer, færre konflikter, øget trivsel og bedre mulighed for at nå alle elever i undervisningen. Det handler også om, at lærerne under coronaen har opnået øget respekt. Lærerne fik friere

rammer og færre ydre krav og ”udenoms-aktiviteter”. Netop respekten for og tilliden til lærernes professionelle dømmekraft er afgørende.

Vi er lykkedes med en række skridt væk fra styringsregimet – hvor tidsstyring, topstyring og målstyring i høj grad har spændt ben for vores professionelle dømmekraft og afprofessionaliseret lærerarbejdet. Vi vil fortsat kæmpe for folkeskolen – og med nye toner fra KL bør vi kunne gøre det sammen. Parterne skriver bl.a. i den nye arbejdstidsaftale, der snart skal til urafstemning, at skolen er den vigtigste kulturformidlende institution, en vigtig faktor for at styrke sammenhængskraften i samfundet – og at læreren er den vigtigste faktor for elevernes udbytte af undervisningen.

I Odense Kommunes bystrategi 2019, som alle partier står bag, er følgende besluttet:

”Folkeskolen i Odense skal være det naturlige valg for alle forældre” – og den fortsætter ”Odense skal have en styrket folkeskole, som er fundamentet for, at den odenseanske drøm kan realiseres” og ”Det er i folkeskolen, vi former en ny og bæredygtig generation”. Formuleringerne viser både, at politikerne i Odense er meget opmærksomme på, at folkeskolen er truet, men mindst lige så vigtigt: at alle partier står bag.

Ord er som bekendt ikke nok. Der skal handling til. I det følgende kommer nogle af de vigtigste områder, der kræver politisk handling.

For det første skal der investeres i folkeskolen

Vores børn bruger mange år af deres liv på at gå i skole. Det må kræve, at vi som samfund er parate til investere i børnenes fremtid. Der er gennem mange år sket massive besparelser på folkeskolens undervisning. Odense har fortsat en placering i bunden, når det gælder udgift pr. elev – både i forhold til de øvrige store byer og i forhold til resten af Fyn. Det betyder bl.a., at der er ca. 20 % færre lærerstilling end i 2009 trods ca. 30 % mere undervisning som følge af skolereformen – samtidig har vi oplevet langt flere og komplicerede arbejdsopgaver som følge af den øgede inklusion.

Det er naturligvis positivt, at vi i Odense har fået penge fra skattestigningen, og at der senest også er sat penge af til folkeskolen på finansloven. Problemet er bare, at mens der gives med den ene hånd, tages der det samme eller mere med den anden. Gamle besparelser og nye effektiviseringstiltag truer med at udhule pengene fra skattestigningen. Det betyder, at der samlet set ikke er flere penge til undervisningen, til at ansætte flere lærere og til at sikre, at alle elever får den gode undervisning, vi som by burde sikre dem. Desværre viser den seneste kvalitetsrapport, at eleverne i Odense halter bagefter.

I fri- og privatskolerne har de mulighed for at beslutte et max. antal elever i klasserne langt under, hvad vi kan tilbyde i folkeskolerne. De har i øvrigt altid muligheden for at sende en elev over i folkeskolen, hvis de ikke kan rumme eleven. Fri- og privatskolerne er ikke pålagt den lange skoledag, elevplaner, inklusionskrav osv.. De undgår læringsmålstyringens indtog. Hertil kommer, at de også har langt bedre økonomiske muligheder pga. forældrebetalingen. I Odense er det billigere for forældrene at vælge fri- og privatskole i 0.-3. klasse, hvis man indregner SFO betalingen, end at vælge folkeskolen. Det er forståeligt nok tillokkende for mange – og svært bliver det at skulle lade sit barn skifte skole fra 4. klasse, så vælger de, der kan, måske hellere at finde pengene i det private budget.

Hvorfor har vi et land, hvor fri- og privatskolerne gives langt bedre vilkår?

Som samfund skal vi sikre, at folkeskolen – den gratis grundskole – med lige adgang og retskrav for alle – har tilstrækkelige resurser, så folkeskolen bliver forældrenes naturlige valg. Vi vil fortsat kæmpe for at få flere resurser til folkeskolen i Odense – forhåbentligt bakket op af forældre, skolebestyrelser, skoleledere og andre, der vil fællesskabets folkeskole. Også Fyens Stiftstidendes leder bakker op om en investering i folkeskolen. Den 17. august 2020 stod der i lederen, der handlede om arbejdstidsaftalen, ”Nogle må nok spytte i bøssen for at undgå, at eleverne ender som aftalens tabere.”

Som sagt har Odense i alt for mange år skrabet bunden netop på folkeskoleområdet

Nu har politikerne muligheden for at prioritere folkeskolen. Slut med at flere generationer skal opleve, at de betaler prisen for andre kommunale udgifter, slut med at investeringer udhules af besparelser og bare bliver luftkasteller og slut med dårlige kvalitetsrapporter, hvor eleverne i Odense halter bagefter.

Det kræver hurtig handling fra politikerne, for første behandlingen af Odense Kommunes budget 2021 er den 16. september. Som det ser ud nu, ligger der en række besparelser, der kan ramme folkeskolen. Derudover er Odense Kommunes budgetmodel bygget op, så den stigende udgift til fri- og privatskoler udhuler folkeskolernes budget. Det er nemlig skolebudgettet, der finansierer fri- og privatskoletilskuddet. Det er helt i modstrid med bystrategiens visioner, at man bare ser til, mens folkeskolebudgettet udhules for at finansiere fri- og privatskolerne. Det skal der findes en løsning på. En anden kæmpe og vel nærmest skjult besparelse på folkeskolen skyldes budgettildelingsmodellen. Hvis ikke politikerne handler vil man fortsat teknisk regne ud, hvor mange færre klasser, elevtalsfaldet kunne medføre. Endnu en bombe under skolernes økonomi, for eksempelvis 30 elever færre på en skole, betyder jo yderst sjældent, at man kan nedlægge en klasse – alligevel fjernes pengene. En besparelse på godt 11 mio. kr. alene i 2021. Politisk må der findes en anden model. Sammenlægningen af folkeskolerne i Vollsmose skal også sikres en tildeling, så der er en reel mulighed for at løfte den kæmpe opgave, det er. Også det underfinansierede specialiserede socialområde skal i balance, så skolerne ikke fortsat år efter år skal rammes af akutbesparelser for at bidrage til at dække underskuddet.

Som budget 21 ser ud – her inden de politiske forhandlinger – er der endnu engang lagt op til, at nye midler til folkeskolerne skal lappe huller og dække andre besparelser – synlige og usynlige. Det er helt i modstrid med folkeskolemilliarden. Den skal sikre et tiltrængt løft til folkeskolen, den skal komme oven i kommunernes budget på folkeskoleområdet – og pengene skal gå til flere lærerstillinger. Sker det ikke, skal pengene betales tilbage. Det må ikke ske for Odense. Folkeskolen skal have et reelt løft - det kræver flere lærerstillinger.

Med en stor sum penge fra udligningsreformen og ”folkeskolemilliarden” er muligheden for at investere i folkeskolen tilstede. Med pengene fra udligningsreformen og folkeskolemilliarden findes der ikke længere undskyldninger for ikke at investere i byens børn. I det mindste skal vi nu på niveau med de øvrige storbyer, som vi normalt sammenlignes med – København, Århus og Ålborg. Odense vil være en storby. Nu skal også folkeskolen løftes og være en storby værdig.

Inklusionsdagsordenen er endnu et område, hvor det er tvingende nødvendigt, at politikerne handler

Rådmanden for Børn- og Ungeområdet, Susanne Crawley, og jeg var på en række skolebesøg i efteråret. Et af formålene var at høre om inklusionen. Det var hjerteskerende historier, lærerne kunne fortælle om mange elever med hver deres vanskeligheder, som det er umuligt at nå at give den faglige hjælp og støtte, de har

brug for. Om elever hvis skolegang er en daglig kamp med mange nederlag. Hvordan lærerne står i et evigt krydspres mellem elever med særlige og forskellige behov – og undervisningen af resten af klassen. Mange gange oplever lærerne at stå magtesløse uden chance for at kunne lykkes og nå alle elever. Hvor nedslidende og hårdt det er som lærer at tænke: ”Hvem svigtede jeg i dag?”, selvom man godt ved, at man ikke havde en chance. Om hvordan moralsk stress er en overhængende fare for mange.

Odense Lærereforening har igen i 2019 gennemført en inklusionsundersøgelse blandt lærerne. Resultatet var endnu engang nedslående. 82 % af lærerne oplever, at de har elever, der ikke får den støtte, de har brug for. Det er alt for dyrt både menneskeligt og samfundsmæssigt både i forhold til disse børn, for resten af klassen - og for lærerne, hvor vi desværre ser flere og flere, der rammes hårdt af presset. At der skal ske ændringer og investeres på inklusionsområdet er i mange sammenhænge formidlet videre til politikere lokalt og til Undervisningsministeren bl.a. underbygget af lærernes fortællinger fra skolebesøgene og resultaterne fra inklusionsundersøgelserne.

Lokalt har politikerne tilført penge til området fra den seneste del af skattestigningen. Det har delvist lukket et hul på skoler med underskud på visitationsmodellen. Men det er, som tidligere nævnt, kun et lille skridt også sammenholdt med, at folkeskolen samtidig er ramt af og fortsat risikerer nye besparelser i budget 2021 og budgetmodeller, der udhuler investeringerne. Der skal både flere penge og ændringer til. Den visitationsmodel, vi har i Odense sætter i alt for mange tilfælde økonomiske hensyn før hensynet til børnene. Det er ikke en måde, vi kan være bekendt i så rigt et samfund, og konsekvensen er, at vi har alt for høje udgifter til overførselsindkomster, fordi alt for mange risikerer en fremtid på kanten af samfundet. Der skal investeres i byens børn, fremtiden og ansættes flere lærere. Med folkeskolemilliarden og udligningsreformen har politikerne i Odense en enestående mulighed for at få den odenseanske folkeskole op fra bunden.

Undervisningsminister Pernille Rosenkranz Theil har i debatten på DR2 i januar udtalt, at inklusionsdagsordenen har slået dele af folkeskolen i stykker, og at den faglighed, det har taget ret kort tid at slå fra hinanden, kommer det til at tage lang tid at bygge op igen. Det har hun i høj grad ret i. Mange specielle tilbud er nedlagt, børnene er kommet direkte ud i almenklasserne, og lærere med specielle fagligheder er spredt for alle vinde. Det kræver tid, penge og lydhørhed over for de lærere, der kender problemstillingerne at finde gode løsninger, så inklusionen kan lykkes. I programmet siger ministeren også, at hun er klar over, at rigtig mange børn ikke får den hjælp, de har brug for, og at det skal der ændres på. Der er opbakning fra regeringen til at sikre alle børn den nødvendige støtte i undervisningen. Det kræver resurser. Vi venter på handling på landsplan og i Odense. Det haster!

Og nu til det som naturligvis også fylder meget – den nye arbejdstidsaftale, ”A20”, som skal til urafstemning fra d. 25. august til 1. september. I den kommende tid vil der blive rig mulighed for at debattere aftalen. Der bliver både digitale medlemsmøder og medlemshotline, hvor der er mulighed for at komme i direkte dialog og stille spørgsmål til forhandlerne. Der vil være Faglig Klub-møder, og Odense Lærereforening afholder et medlemsmøde d. 27. august kl. 17.

Lærernes arbejdsvilkår er afgørende for folkeskolens fremtid. I aftalen står der bl.a. ”Kernen i aftalen er et forpligtende samarbejde, der understøtter lærernes muligheder for at kunne udøve deres professionelle dømmekraft og at kunne lykkes med opgaven.” ”Et forpligtende samarbejde, der skaber gennemsuelighed og overblik over arbejdstiden og prioriteringen af opgaven...” En prioritering, der skal sikre, at der er et rimeligt forhold mellem undervisning og forberedelse og sammenhæng mellem arbejdstid og opgaver. Det er ledelsens ansvar, at lærerens forberedelsestid ikke nedprioriteres og forsvinder i løbet af skoleåret. Aftalen

beskriver forskellige greb, der skal understøtte, at målene nås. Elementer der i sidste ende kan løftes i det fagretslige system.

Det store fokus på forberedelse, og parternes enighed om vigtigheden har bl.a. sit afsæt i lærerkommisionsrapporten. Lærerkommisionen peger på tre ”problemer, der skal tages hånd om:

- Sammenhæng mellem tid og opgaver
- Sammenhæng mellem undervisning og muligheder for forberedelse
- Sikring af gennemsigtighed for lærerne i prioriteringer og planlægningsgrundlag.”

Det står nærmest skrevet med flammeskrift i rapporten, at lærernes forberedelse er under et stærkt pres. At tiden til individuel forberedelse bliver det, der er tilbage, når de mange øvrige opgaver er løst – og helt afgørende er der enighed om, **at den manglende forberedelse går ud over undervisnings kvaliteten** (s.22). Det er slut med at trække pædagogiske døgnfluer og andre quickfix op af hatten som løsningen. Forberedelsen er afgørende.

I Odense er tilbagemeldingerne på lokalaftalen både via de tillidsvalgte, temperaturmålingerne og skolebesøgene i efteråret, at lærerne generelt oplever, at især de fem timer til den enkeltes forberedelse, som læreren selv kan bestemme ”hvor og hvornår”, har betydet meget for fleksibiliteten. Derimod er balancen mellem undervisning og forberedelse, mellem opgaver og tid stærkt udfordret, og forberedelsen opleves ofte at blive ”ædt op” af andre opgaver. Derfor er det store fokus på prioritering af forberedelsen, balancen og gennemsigueligheden i den nye aftale meget vigtig.

Jakob Bundsgaard, formand for KL, udtalte i sin tale til alle tillidsrepræsentanterne på et landsdækkende møde d. 17. december, at en aftale skal være en sikkerhed for lærerne, så de ikke løbes over ende”. De fleste af os, der var med i 2013, kan nok stadig mærke ydmygelsen og fornedrelsen i et eller andet omfang. Det tager tid, og det kræver konkret handling at genopbygge tilliden. Men vi har kæmpet for at komme videre. Lokalaftalen i Odense har været et vigtigt skridt på vejen.

Alle havde vel ønsket et max. undervisningstimental og en faktor mellem forberedelse og undervisning i den nye aftale – men selvfølgelig kun, hvis tallene var gode nok, så det ville medføre en forbedring. Det har bare ikke været en mulighed, så længe der er kommunalt selvstyre, og folkeskolens økonomi er afhængig af de enkelte kommuners prioriteringer. I en tid, hvor folkeskolen er så truet, og hvor forskellene er så store fra kommune til kommune, er det nødvendigt fortsat at drøfte, om kommunerne er i stand til at løfte det store ansvar, det er at drive en folkeskole.

Vi er nødt til at se aftalen i lyset af de økonomiske rammer. Jeg mener, at aftalen giver os greb, der gør det muligt at kæmpe videre for at forbedre lærernes arbejdsforhold og mulighed for at lykkes med vores opgave. For mig er det også afgørende, at vi får en professionsaftale og ikke en normalisering. Der venter uden tvivl et stort arbejde for kreds og kommune, for tillidsrepræsentanter og ledelse – og lærerfællesskabet inddragelse.

I ved allerede, at en enig hovedstyrelse anbefaler et ja – og en enig styrelse i Odense Lærereforening også bakker op om aftalen. Jeg har hørt alt fra et forsigtigt ja til et rungende ja, tvivlere og nej-sigere. Som sagt bliver der i den kommende tid rig mulighed for debat, og den 1. september umiddelbart efter kl. 16 vil vi kende resultatet.

Undervisningsminister Pernille Rosenkranz Theil skrev i august 2019 til alle lærere, at hun...”har et håb om at kunne genopbygge den tillid, der led et knæk sidst Socialdemokraterne havde regeringsmagten. At forløbet var uskønt, og at det ikke kommer til at gentage sig.” Hun lægger yderligere vægt på, at ændringen skal ske gennem handling – og ikke gennem ord. De nye vinde, har vi store forventninger til – lokalt og centralt.

Vi har vores legitime ret til ordentlige arbejdsvilkår, og det vil vi fortsat kæmpe for. Det er det, vi har en fagforening til.

Lærerne som faggruppe, hører til på demokratiets side. Lærerne uddanner til demokrati. Til myndighed og selvstændighed. Det er vores opgave. Vi repræsenterer ikke partipolitiske synspunkter. Vi vil kæmpe for at finde de bedste fælles løsninger for folkeskolen.